

Drachtverbetering = samenwerking

Linda Bierings, foto's Bert Lemmens

Als imker en als KNNV'er en IVN'er, zet bijenteeltleraar Bert Lemmens zich al tientallen jaren in voor dracht- ofwel biodiversiteitsverbetering.

Linda Bierings praatte met hem over zijn motieven, aanpak en resultaten.

Dat het met de biodiversiteit in ons land droevig gesteld is, blijkt overduidelijk uit cijfers van het Compendium voor de Leefomgeving (www.compendiumvoordeleefomgeving.nl). Frappant vindt Bert dat dit gegeven leeft in het bewustzijn van boeren, burgers noch buitenlui. Sinds de mechanisatie en industrialisatie vanaf begin vorige eeuw, zijn op de weegschaal van ecologie versus economie onze economische belangen het zwaarst gaan wegen. Als tegenwicht nemen overheden (terecht) nu biodiversiteitsverbetering in hun programma's op. De praktijk blijkt echter weerbarstig, onder meer omdat de naoorlogse generaties minder direct bij landbouw en voedselproductie betrokken zijn. Melk komt tegenwoordig uit de supermarkt in plaats van uit een koe. En het besef hoe een gezonde natuur er uit hoort te zien is geen gemeengoed meer. Het buitengebied zou alle kleuren van de regenboog moeten laten zien en niet, ongeacht het seizoen, enkel de kleur groen.

De bijencrisis schudt mensen wakker en Bert ziet veel bereidheid ontstaan bij burgers en overheid om wat meer gewicht op de schaal van de ecologie te leggen. Het ontbreekt hen echter aan gedegen kennis, waardoor menig goedbedoeld plan totaal mislukt en er behoorlijke bedragen regelrecht het afvoerputje in gaan.

Samen sta je sterk

Verbeter de wereld en begin bij jezelf. Maar alleen in je eigen tuintje de biodiversiteit verbeteren zet niet genoeg zoden aan de dijk. Vandaar dat samenwerking zoeken met grondeigenaren zoals gemeente, waterschap, agrariërs, landgoedeigenaren, terrein-beherende organisaties (zoals Brabants Landschap) volgens Bert het meeste oplevert. En ook dat moet je niet als eenling doen, maar vanuit je eigen organisatie, bijvoorbeeld het IVN (Vereniging voor Natuur- en Milieueducatie). Nog slimmer: óók samen met de plaatselijke heemkundekring, de landschapswerkgroepen, de imkervereniging et cetera. Vandaar dat de leus van Bert is: "Drachtverbetering is op de eerste plaats (leren) samenwerken." Hij licht toe: "Je zult moeten investeren in goede relaties met alle partijen, sleutelfiguren aanstellen en realistisch zijn in wat je van de andere partij vraagt. Stem daarom de vraag en wat er geboden kan worden op elkaar af, om teleurstelling te voorkomen. Waar het kan, zorg voor professionele ondersteuning. Overvraag je vrijwilligers niet en investeer in hen. Pas ook het beleid en beheer aan al naar gelang de resultaten en blij vooral veel met elkaar praten. Realiseer je dat de beleidsambtenaar Buitengebied van de gemeente een belangrijke katalysator in het geheel is."

Ervaringen van Bert Lemmens in omgeving Laarbeek

Na 10 jaar hard en moeizaam bikkelen begint de omgeving Laarbeek (N.Br.) de vruchten te plukken van de aanhoudende inzet van Bert en andere

"Wil de inheemse flora zich kunnen blijven handhaven, dan zullen wij het ecologisch berembeleid moeten handhaven. Kwestie van samenwerking!"

Hazenpootje

Bewustzijnsverandering: ecologisch bermbeheer van de gemeente versus weerbarstige praktijk van aanwonende

Zo houdt je het alleen met onderhoud.

IVN'ers. Vanaf 2002 kreeg het IVN een ingang bij de gemeente doordat er een nieuwe beleidsambtenaar Buitengebied kwam, die het natuur- en landschapsbeleid meetbaar wilde maken. Nu is de hobby van IVN'ers natuurgegevens verzamelen, dus zijn duizenden bomen in kaart gebracht en kwam er een lijst van enkele honderden waardevolle exemplaren die zwaar beschermd worden. Verder worden kleine landschapselementen tegenwoordig meer ontzien en mag er in beleidstrajecten eerder worden meegepraat. Door dit laatste hoeft het IVN minder bezwaren in te dienen!

Onlangs hebben een achttal IVN'ers en vier gemeentemedewerkers een officiële bomenschouw-cursus gevolgd.

Het ecologisch bermbeheer van de gemeente Laarbeek is een mooi voorbeeld van succesvolle samenwerking. In 2009 zijn er vanuit verschillende natuurorganisaties vrijwilligers opgeleid om een vijfjarig monitoringsplan uit te voeren. In 2010 is het project officieel van start gegaan, in samenwerking met de gemeente en een ecologisch bureau. De gemeente faciliteert, het IVN inventariseert en het ecologisch bureau verwerkt de resultaten waarop de gemeente dan weer haar beleid baseert.

Hazepootje, vlasbekje en kleine ratelaar

Het fleurigste resultaat is dat allerlei kleine plantjes weer terugkeren in de bermen, zoals de van oorsprong typische (Brabantse) schralegrondplantjes hazepootje (*Trifolium arvense*) en vlasbekje (*Linaria vulgaris*). Door een teveel aan stikstof en verzuivering van de bermen waren ze nagenoeg verdwenen. Door goed ecologisch bermbeheer (maaïen en afvoeren in plaats van het maaisel gekneusd in de berm laten liggen) zijn ze weer te zien langs de provinciale weg in Laarbeek. Zelfs de kleine ratelaar (*Rhinanthus minor*) steekt hier en daar haar kop weer op.

Het mooie vindt Bert dat je na zo'n succeservaring de smaak te pakken krijgt. "Zo zijn we afgelopen jaar begonnen met een inventarisatie van alle (ruim 150) poelen in de gemeente. Daarvoor wordt door

het Laarbeeks Landschap een werkplan opgesteld, wat de gemeente faciliteert met fondsen uit de blauw-groene diensten.

Volgend jaar staat er een cursus fruitbomen snoeien op het programma. De gemeente wil hoogstamfruitbomen plaatsen in een wijk die door de buurt onderhouden gaat worden; de buurt heeft er letterlijk het vruchtgebruik van. De gemeente heeft minder kosten en de buurt wordt meer betrokken bij natuur en milieu.

Daarnaast zijn we nu in gesprek met het waterschap om van de terreinen rondom waterzuiveringsinstallaties de planten en dieren in kaart te brengen, zodat die grond ecologisch ingericht kan worden."

"Voortaan gaan we samen bomen schouwen, waardoor de discussie over wel of niet behouden van bepaalde bomen plaatsvindt op het moment dat ze er nog staan en niet al omliggen."

Onderhoud!

Maar voor Bert zijn deze mooie verhalen geen reden om al de loftrampet te steken over een werkelijke verbetering van de biodiversiteit. Vaak ziet hij dat de beleidsmakers die willen scoren, projecten opstarten waarover je na een paar jaar niets meer hoort. Dit omdat er geen geld voor onderhoud is geregeld of er is te zeer gerekend op inzet van vrijwilligers. Onderhoud 'scoort' niet, maar – zegt Bert – het is net als bij een goed huwelijk, als je er niet in 'investeert', steven je regelrecht op een mislukking af. Samenwerken dus! ●